

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:
کتاب حاضر گردآوری و ترجمه چهار مقاله از جک گلدستون تحت عنوان
The Comparative and Historical Study of Revolutions ..., Theories of
Revolutions The Third Generation ..., Toward a Fourth generation
Revolutionary Theory ..., Understanding the Revolutions 2011
و نیز گردآوری و ترجمه دو مقاله از جان فوران تحت عنوان
Theories of revolution Revisited: Toward a Fourth Generation...,
Revolutionizing Theory/Revising Revolution: State and Society in
Recent Works in Revolution
موضوع: انقلاب - تاریخ، انقلاب - مطالعات تطبیقی - قرن ۲۰ م
شناسه دهه: نیری، هومن، بقایی، خرم، مترجم و گردآورنده
شناسه افزوده: گلدستون، جک A Goldstone, Jack A فوران، جان ۱۹۵۵ م
رده بندی کنگره: ۹۱۳ / ۹۰۴ / ۴۹۱ JC
رده بندی دیویی: ۱۰۴ / ۳۹۵۲
شماره کتابشناسی ملی:

تهران، خیابان انقلاب، رویه رو، تهران، ساختمان فروزنده، واحد ۵۱۲.

کد پستی ۱۳۱۴۷۴۴۱۷۸، تلفن ۶۶۴۹۸۲۹۴، نمابر ۶۶۴۹۸۲۹۴.

• ناشر رخداد

جک گلدستون، جان فوران Jack Goldstone, John Foran

گونه شناسی نظریه های انقلاب

Typology of the theories of Revolution

مروری بر نظریه پردازی پیرامون انقلاب ها در قرن بیستم

Review of Twentieth - century Theorizing about Revolutions

گردآوری و ترجمه خرم بقایی و هومن نیری

• چاپ اول ۱۳۹۳ تهران • شمارگان ۵۰۰ نسخه • قیمت ۱۵۰۰۰ تومان

• لیتوگرافی خدمات فرهنگی صبا • چاپ تصویر • صحافی نبوت

• طرح روی جلد حسن کریمزاده

ISBN 978-600-5625-94-3

شابک ۳ - ۹۴ - ۵۶۲۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

Printed in Iran

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار مترجمین
۱۷	معرفی نویسندگان
۱۹	سازمان‌دهندگان بر ترجمه‌ی فارسی
۲۷	پیش‌گفتار تحول نظریه‌های انقلاب از دیدگاه جک گلدستون
۲۹	گفتار اول: مقدمه، تطبیقی و تاریخی درباره‌ی انقلاب‌ها
۳۰	نظریه‌های انقلاب: مائیل بنیادین
۳۲	رهیافت‌های مطالعاتی انقلاب‌ها
۳۴	نسل اول: تاریخ طبیعی انقلاب‌ها
۳۴	گزاره‌های مشترک نسل اول نظریه‌های انقلاب
۳۹	از نسل اول به سوی نسل دوم: نظریه‌های انقلاب
۴۰	نسل دوم: نظریه‌های عمومی انقلاب
۴۱	۱. تحلیل‌های روان‌شناسی شناخت و تربیت اقامی - پرخاش‌جویی
۴۲	۲. تحلیل‌های جامعه‌شناختی (کارکردگرایی - ساختارگرایی)
۴۴	۳. تحلیل‌های سیاسی (نظریه‌ی کثرت‌گرایی و نظریه‌ی گروه‌های ذی‌نفوذ)
۴۷	انتقادات مربوط به نسل دوم
۵۲	از نسل دوم به سوی نسل سوم نظریه‌های انقلاب
۵۵	گفتار دوم: نسل سوم؛ نظریه‌های ساختاری
۵۵	عوامل نوین مورد تأکید در تحلیل
۵۶	۱. اهداف و ساختارهای متغیر دولت‌ها
۵۷	۲. مداخله از طریق فشارهای بین‌المللی اقتصادی یا سیاسی
۵۷	۳. ساختار جوامع دهقانی
۵۸	۴. انسجام نیروهای نظامی
۵۹	۵. متغیرهای مؤثر بر رفتار نخبگان

۶۰ بررسی دیدگاه‌های نظریه پردازان نسل سوم

۶۰ ۱. جفری پیچ

۶۱ ۲. آلن کای تریمبرگر

۶۴ ۳. تدا اسکاچپول

۷۲ ۴. ساموئل نوآ آیزنشتات

۷۷ عوامل تأثیرگذار بر وقوع انقلاب‌ها

۷۷ ۱. روابط دولت‌ها و نخبگان

۸۱ ۲. شورش‌های مردمی

۸۱ ۳. شورش‌های دهقانی

۸۴ ۲. شورش‌های شهری

۸۶ ۳. نظام سرمایه داری

۸۸ ۴. ایدئولوژی

۹۰ ۵. مسئله‌ی تلاقی

۹۲ مزیت‌ها و کاستی‌های نسل سوم در برابر نسل‌های انقلاب

۹۳ ۱. مزیت‌ها

۹۶ ۲. کاستی‌ها

۹۶ ۱-۲. اختلاف نظر در تعریف انقلاب

۹۷ ۲-۲. گستره‌ی محدود نمونه‌های مورد بررسی

۹۸ ۲-۳. اختلاف نظر پیرامون تأثیر ساختار کشاورزی بر مذهب و انقلابی دهقانان

۹۹ ۲-۴. ناکامی در تبیین ویژگی‌های مشترک فرایند انقلابی

۱۰۰ ۲-۵. مسامحه در مورد داده‌های جمعیت‌شناختی

۱۰۱ از نسل سوم به سوی نسل چهارم نظریه‌های انقلاب

۱۰۳ گفتار سوم: به سوی نسل چهارم نظریه‌های انقلاب

..... ماهیت وجودی

۱۰۴ ۱. تعریف انقلاب

۱۰۹ ۲. انواع انقلاب‌ها

۱۱۳ ۳. علل انقلاب‌ها

۱۱۳ ۳-۱. نظام بین‌الملل

۱۱۶ ۳-۲. روابط میان دولت‌ها، نخبگان و گروه‌های مردمی

- فرآیندهای انقلاب: شبکه‌ها، ایدئولوژی، رهبری، جنسیت..... ۱۲۹
۱. شبکه‌ها، سازمان‌ها و هویت‌ها..... ۱۲۹
۲. ایدئولوژی و چارچوب‌های فرهنگی..... ۱۳۲
۳. رهبری..... ۱۳۶
۴. روابط جنسیتی و جنبش‌های انقلابی..... ۱۴۲
- تناقضات موجود در فرآیندهای انقلاب..... ۱۴۴
- بنیان‌های سطح خرد و تحلیل‌های کمی..... ۱۵۰
۱. بنیان‌های سطح خرد: عقلانیت انقلاب..... ۱۵۱
۲. بنیان‌های کمی..... ۱۵۴
۱. مأموریت انقلاب..... ۱۵۹
۲. بنیان‌های خلی..... ۱۶۰
۲. پیمان‌ها، بین‌المللی..... ۱۶۵
- مفهوم‌سازی انقلاب..... ۱۶۷
۱. غیرقابل پیش‌بینی و عدم بودن مسأله‌ی ثبات رژیم..... ۱۷۰
۲. دیدگاه فرآیندمحور: انقلاب به عنوان پدیده‌ای ناگهانی و غیرمنتظره..... ۱۷۱
۳. پیش‌بینی‌ها و گستردگی‌های نظریه‌های انقلاب..... ۱۷۳
- نتیجه..... ۱۷۵
- بخش دوم: تحول نظریه‌های انقلاب از دیدگاه خان‌زاد..... ۱۷۷
- گفتار چهارم: بازبینی نظریه‌های انقلاب؛ به سوی نسل چهارم انقلاب؟..... ۱۷۹
- نسل سوم: پیشرفت‌ها و محدودیت‌ها..... ۱۸۰
- غناي نسل سوم: اثر نوینی در مورد دولت و بحران اقتصادی..... ۱۸۶
- مسیرهای نوین: به سوی نسل چهارم نظریه‌های انقلاب؟..... ۱۹۰
- فهم سرشت نسل چهارم نظریه‌های انقلاب..... ۱۹۹
۱. جان والتون..... ۱۹۹
۲. فریده فرهی..... ۲۰۳
۳. جان فوران..... ۲۰۵
۴. جک گلدستون..... ۲۰۸
- نتیجه..... ۲۱۲
- گفتار پنجم: انقلاب در نظریه‌ها - نظریه‌پردازی درباره‌ی انقلاب‌ها (دولت، فرهنگ و جامعه در آثار

۲۱۵		اخیر پیرامون انقلاب)
۲۱۶		۱. جک گلدستون
۲۲۹		۲. تیم مک دانیل
۲۳۷		۳. تیموتی ویکهام - کراولی
۲۵۰		ارزیابی
۲۵۳		پیوسته: فهم انقلاب‌های ۲۰۱۱؛ شکنندگی و بهبودپذیری دیکتاتوری‌های خاورمیانه
۲۵۳		اشاره
۲۵۴		درآمد
۲۵۷		بیرس کاء
۲۶۱		سلسله‌های تغییر
۲۶۴		محدودیت‌های انقلاب
۲۶۶		آینده‌ی انقلاب
۲۶۹		چالش‌های انقلاب
۲۷۱		گزیده‌ی منابع

پیش‌گفتار مترجمین

پس از وقوع انقلاب فرانسه که به‌مثابه‌ی نقطه‌ی عطفی در تاریخ انقلاب‌های جهان به‌شمار می‌رود و بروز خشونت‌های وصف‌ناپذیر دوران حکومت وحشت این پرسش مطر می‌گردد که آیا انقلاب‌ها جز مصیبت و خشونت عریان و غیرانسانی ارمغان دیگری دارند؟ آیا مردم را این حق برخوردارند که با نابودی رژیم حاکم زنجیره‌ی نظم و ثبات را بسازند و راه طغیان‌گری پیش گیرند؟ بسیاری از افرادی که به هر دلیل با انقلاب به‌عنوان راه‌حلی برای برون‌رفت از مشکلات و شیوه‌ای برای تجربه کردن تحولات و دگردیسی اجتماع، سیاسی مخالفاند بر این باورند که با وقوع انقلاب‌ها تنها روبسپیرها و مائوئیست‌ها خواهند رسید و انقلاب‌ها جز خشونت و عصیان‌گری ارمغان دیگری برای جامعه‌ی انسانی نداشته است. حتی اگر صحت این گفته را بپذیریم لازم است تا این سخن اشتغال‌ت‌آمیز را به خاطر داشته باشیم که به‌درستی اعلام داشت «کی دیده شده است که تاریخ از قوانین منطقی متابعت کند؟» پس از انقلاب فرانسه که از هر زاویه‌ای به آن به‌راستی لقب "کبیر" براننده‌ی آن است چرخ‌های انقلاب بارها در خیابان‌ها و کوچه‌ها و خیال وسیع توده‌های مردم به حرکت درآمده و طبل پیروزی انقلاب‌ها نیز با تان‌ها در خیابان‌ها طنین‌انداز شد. از همین‌روست که برخلاف میل بسیاری از متفکرین اعلام اجتماعی انقلاب‌ها ما را در تمام این سال‌ها همراهی کرده‌اند. این که انقلاب هجوس به بندگی و بردگی و در نهایت دستیابی به رهایی است و یا خود سرانجام به بندگی و بردگی به شیوه‌ای نوین می‌انجامد و حتی زنجیره‌ی بندگی را محکم‌تر می‌کند پرسشی است که شاید پاسخ به آن تأثیری در آینده‌ی انقلاب‌ها و پیدایی دوباره‌ی آن‌ها نداشته باشد. انقلاب پدیده‌ای واقعی است که رخ داده و در آینده نیز دست‌کم

مادامی که دیکتاتورها و دیکتاتوری‌ها از هر نوع و شکل آن ادامه‌ی حیات می‌دهند هیزم کافی برای برافروختن آتش انقلاب یافت خواهد شد و شاهد وقوع انقلاب‌هایی دیگر نیز خواهیم بود. در ارتباط با بررسی پدیده‌ی انقلاب همواره پرسش‌هایی اساسی مطرح بوده است. انقلاب چیست و به چه دلیل رخ می‌دهد؟ آیا یک تعریف قطعی، شفاف و بدون مناقشه از این پدیده وجود دارد که به ما اجازه دهد تا انواع قبلا و تحولات مربوط به دولت‌ها را به‌عنوان "انقلاب" دسته‌بندی نماییم یا خیر؟ می‌توان انقلاب‌ها را تقسیم‌بندی کرد و از آن مهم‌تر و جالب‌تر آن که آیا می‌توان وقوع انقلاب‌ها را پیش‌بینی کرد؟ پرسش‌هایی از این دست همواره ذهن علاقه‌مندان و پژوهشگران حوزه‌ی انقلاب‌ها را مشغول ساخته و تلاش‌های فراوانی برای پاسخ‌دهی بدان صورت گرفته است. اما این تلاش‌ها و نظریه‌پردازی‌ها سبب کاهش معضلات مبرمی نظری، پیرامون انقلاب‌ها نشده و با گسترش دامنه‌ی انقلاب‌ها به جوامع غیراروپایی و به‌ویژه سوم این وضعیت بغرنج‌تر شده است. این امر تا به امروز نیز ادامه داشته، چنان‌که پس از وقوع رویدادهای موسوم به انقلاب‌های رنگی و نیز رویدادهای اخیر در خاورمیانه، تنوع ناهمگونی فکری و نظری همچنان به چشم می‌خورد این تشتت آرا و اختلاف‌نظرها را درنظر، البته به شکلی مبالغه‌آمیز، این گونه بیان می‌دارد:

«آن‌چه باید مورد تأکید قرار گیرد این است که پدیده‌ی انقلاب نظریه‌ای در مورد معنای انقلاب — هرچند که همیشه هم ممکن نیست متوجه کنیم که چه رویدادهایی انقلاب را شکل می‌دهند ... مگر آن‌که در مورد معنای انقلاب، نظریه‌ای را مفروض داشته باشیم — به معنای داشتن موضعی سیاسی است. طبیعتاً در انقلابی، چه موافق انقلاب و چه مخالف با آن، کبرای قضیه را در طیف وسیعی از قیاس‌های منطقی سیاسی بسیار مهم تشکیل می‌دهند. برای کسانی که در جهان واقعی زندگی می‌کنند، مطالعه‌ی انقلاب، فارغ از ارزش‌ها منطقاً ناممکن است.»^۱

۱. به نقل از: محمد هادی سمتی، "نظریه‌ی بسیج منابع و انقلاب اسلامی ایران"، فصل‌نامه‌ی حقوق و علوم سیاسی، پاییز ۱۳۷۵، شماره‌ی ۲۵، ص ۱۳۸.

به‌درستی انقلاب‌ها را دشوارترین حوزه‌های دانش سیاسی برای تحقیق می‌دانند. تحقیق پیرامون انقلاب در قرن بیستم شکل جدی به خود گرفت و این امر چندان مایه‌ی تعجب نبود زیرا قرن بیستم را باید "قرن انقلاب‌ها" نامید. در این قرن شاهد وقوع انقلاب‌های متعدد و متنوع بیش از هر زمان دیگری در تاریخ حیات جمعی انسان بودیم. پیامد وقوع انقلاب‌ها در سراسر گیتی پیدایی سیمایی جدید در عصر حاضر است. به‌واقع بدون انقلاب‌های قرن بیستم بی‌شک قرن آتی چیزی متفاوت از آن بود که امروز می‌بینیم. انقلاب در معنای اصیل و راستین خود (یا لاقلاً آن‌چه که رنگ و بوی آن را می‌بخشد) به معنی «مبارزه‌ای خشونت‌بار که عمدتاً توسط افراد و گروه‌های خارج از سلوک قدرت و با اتکا به مثلث رهبری، ایدئولوژی و سازماندهی با هدف براندازی رژیم حاکم و برپایی نظام سیاسی نوین بر اساس آرمان‌های انقلابیون انجام می‌گیرد» پیش‌رو رود به عصر جدید سابقه نداشته است. علمای سیاسی از گذشته تا به امروز دریافته‌اند، آیند و تا حدود بسیار کمتری پیامدهای انقلاب‌ها به قلم‌فرسایی پرداخته و نظریه‌های متفاوت و بعضاً متعارضی را عرضه داشته‌اند تا بلکه بتوانند علل وقوع انقلاب و به‌ترتیب چرایی و چگونگی وقوع این پدیده‌ی شگرف اجتماعی را روشن نمایند. با این حال، با اندکی مطالعه در حوزه‌ی نظریه‌پردازی پیرامون انقلاب‌ها درمی‌یابیم که هیچ‌یک از محققینی که در این زمینه دستی بر آتش داشته‌اند تاکنون نتوانسته‌اند تریه‌ای فشرده و قابل‌تعمیم که قابلیت پوشش‌دهی به تمام زوایای رخداد انقلاب را داشته باشد ارائه دهند و در یک جمله می‌توان گفت میان صاحب‌نظران پیرامون چرایی و چگونگی وقوع انقلاب و ماهیت این پدیده اختلاف‌نظر وجود دارد. البته به‌روشنی پیداست که عدم اجماع در حوزه‌ی تعریف و نظریه‌پردازی پیرامون اصطلاحات و پدیده‌های اجتماعی تنها محدود به حوزه‌ی انقلاب و خود این واژه نمی‌گردد و به‌رغم تمامی تلاش در جهت علمی‌سازی و فرموله کردن سیاست و جامعه‌شناسی عدم اجماع همچنان اصل است و در کمتر حوزه‌ای و پیرامون کمتر واژه‌ی تخصصی‌ای در عالم سیاست می‌توان گفت میان محققین اجماعی حاصل شده است. به‌واقع جای هیچ‌گونه انتقادی نیز نیست. حداقل در ارتباط با انقلاب، ما با پدیده‌ی ساده‌ای روبه‌رو نیستیم که

گذشتگان را به واسطه‌ی عدم تبیین و دستیابی به دیدگاهی واحد ملامت کنیم. انقلاب‌ها از پیچیده‌ترین و مرموزترین پدیده‌های اجتماعی هستند که پژوهش در مورد آن‌ها به سادگی امکان‌پذیر نیست. در این‌جا نیز همچون دیگر پدیده‌های اجتماعی یک سر داستان انسان است. انسان به مثابه‌ی موجودی پیچیده و چندبعدی که در بسیاری موارد رفتار و عملکردی غیرقابل پیش‌بینی دارد. افزون بر این به هیچ عنوان نباید نقش تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی را نیز نادیده انگاشت. کار را برای نظریه‌پردازی پیرامون انقلاب‌هایی که در جوامع گوناگون و با زمینه‌های فرهنگی متمایز رخ داده‌اند دشوار می‌سازد. از این رو به نظر می‌رسد دستیابی به نظریه‌ای جامع در خصوص دلایل وقوع انقلاب‌ها، فراگردهای انقلاب و در نهایت پدیده‌ای که به انقلابی نه تنها در سطح داخلی بلکه در سطح منطقه‌ای و حتی بین‌المللی تبدیل می‌شود، سرایی بیش نباشد. خلق نظریه‌ای فرازمانی و فرا مکانی که بتواند تمام حوزه‌ها و سلاسل را در هر دوره‌ی زمانی و در هر نقطه‌ای از این کره‌ی خاکی بازگو نمود این‌بار نخواهد بود. هرچند که بسیاری از نظریه‌پردازان چنین ادعایی را مطرح کرده‌اند اما تاریخ همواره ضعف نظریات و ادعاهای بلندپروازانه و مطلق را روشن ساخته است. این سخن به این معنا نیست که به هیچ عنوان نمی‌توان به شناختی هرچند نسبی از انقلاب و زوایای مبهم آن دست یافت که در این صورت دیگر نیازی به مطالعه و پژوهش باقی نماند. آنچه دارای اهمیت می‌باشد آن است که در عرصه‌ی نظریه‌پردازی و نیز پیش‌بینی نظریه‌های گوناگون می‌باید جانب احتیاط را نگه داشت. به‌طور حتم تلاش‌های عمده‌ی گرفته‌شده در ارتباط با نظریه‌پردازی پیرامون انقلاب‌ها شایسته‌ی تقدیر فراوان است و این امر ما را کمک کرده است تا در حال حاضر به شناختی مناسب از پدیده‌ی انقلاب دست یابیم. از همین‌روست که مطالعه‌ی نظریه‌هایی که در این خصوص ارائه شده و مهم‌تر از آن شناخت مزیت‌ها و کاستی‌های آن‌ها می‌تواند ما را در درک بهتر این پدیده یاری رساند. با وجود این، در این مسیر دشواری‌های بسیاری وجود دارد که عمدتاً ناشی از تعدد و نیز تعارض نظریه‌های انقلاب است و همین امر موجبات سردرگمی علاقه‌مندان به بررسی انقلاب را فراهم آورده است. به همین دلیل، برخی

درصد برآمده‌اند تا با طبقه‌بندی این نظریه‌ها با توجه به گزاره‌های مشترک مورد تأیید هریک، اندکی از این پراکنده‌بینی و سردرگمی کاسته و راه را برای مطالعه‌ی انقلاب و نیز علاقه‌مندان پژوهش در این عرصه هموارتر سازند. در این بین جک گلدستون از جمله افرادی است که گونه‌شناسی خاصی از انقلاب‌ها ارائه داده و با دقت فراوان سه نسل از نظریه‌های انقلاب را با ذکر ویژگی‌های خاص هریک تفکیک داده است. گلدستون بر این باور است که با توجه نقاط ضعف سه نسل نخست نظریه‌های انقلاب به‌ویژه در خصوص علل و پیامدهای انقلاب‌ها در حال گذار به نسل چهارم نظریه‌های انقلاب هستیم که در مقام مقایسه با سه نسل نخست از قابلیت تعمیمی بیشتری برخوردار بوده و می‌تواند مکملی برای نسل‌های پیشین نظریه‌های انقلاب باشد. جان فوران نیز با پذیرش گونه‌شناسی نظریه‌های انقلاب از نگاه گلدستون با افزودن خود بهی اختلافاً نظرها، با مقالات خویش در جهت تکمیل کار گلدستون قدم برداشته است. مقالات و آثار این دو به‌ویژه آن دسته از آثاری که در زمینه‌ی گونه‌شناسی و طبقه‌بندی نظریه‌های انقلاب منتشر شده است از جمله مهم‌ترین منابعی است که محققین این حوزه به آن‌ها استناد می‌کنند. متأسفانه به‌رغم گذشت مدت زمانی طولانی، این مقالات با وجود اهمیت فراوانی که در شناخت نظریه‌های انقلاب داشته و دارند ترجمه نشده است. از این رو بر آن شدیم تا ترجمه‌ی مجموعه‌ی کامل مقالات گلدستون پیرامون بهر نسل نظریه‌های انقلاب و نیز مقالاتی که جان فوران در این زمینه به رشته‌ی نشر برآورده است را در قالب یک مجموعه به علاقه‌مندان پژوهش در حوزه‌ی انقلاب تقدیم کنیم. ذکر این نکته ضروری است که این مجموعه می‌تواند به‌عنوان یکی از منابع در زمینه‌ی نظریه‌های انقلاب برای عنوان درسی تئوری‌های انقلاب و دانش حوزه‌ی دوره‌ی کارشناسی که مقدمات آشنایی با نظریه‌های انقلاب را می‌گذرانند بسیار ارزشمند باشد، زیرا به‌خوبی سیر تاریخی نظریه‌های انقلاب را در قرن بیستم پی گرفته و با معرفی خصوصیات هریک، آثار مهمی را که در قالب آن نسل ارائه شده به صورت اجمالی بررسی کرده است. همچنین انتقادات اساسی‌ای را که متوجه هریک از این نظریه‌هاست مطرح نموده و از کاستی‌ها و نقاط ضعف آن‌ها پرده برداشته. بنابراین،

این مجموعه به واسطه‌ی گردآوری، دسته‌بندی، تبیین و تجزیه و تحلیل نظریه‌های گوناگون انقلاب می‌تواند چشم‌انداز مناسبی برای دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان حوزه‌ی انقلاب‌ها به دست دهد و در کنار مطالعه‌ی انقلاب‌ها و نظریه‌های انقلاب، به شناخت و درک هرچه مطلوب‌تر این پدیده و نظریه‌های مرتبط با آن منجر گردد.

در پایان لازم است تا سپاس عمیق خود را از زحمات تمامی عزیزان به‌ویژه استاد گران‌قدر دانشگاه تهران دکتر احمد خالقی و دکتر ناصر هادیان، همچنین دکتر فریده فرهی استاد دانشگاه هاوایی ایالات متحده که با وجود مشغله‌های فراوان امکان برقراری ارتباط با جک گلدستون و در ادامه جان فوران را فراهم کردند، نیز از دوستان خوبمان در دانشگاه تهران محمد ربانی، محمد کریم‌زاده، مهدی امیرالهی و سلمان صادقی‌زاده که با دقت فراوان ترجمه‌ی این اثر را خوانده و با بیش‌هادهای خود ما را در غنای هرچه بیشتر آن یاری نمودند اعلام داریم. همچنین از دکتر جک گلدستون و دکتر جان فوران که بر اساس اعتماد متقابل و نگاه علمی بی‌طرفانه با ما قدمه‌ای برای اثر حاضر به رشته‌ی تحریر درآوردند و ما را در ترجمه‌ی آن چه بسا بی‌زورست تشویق نمودند صمیمانه سپاسگزاری می‌کنیم. به‌واقع رفتار این دو تنه‌ای روشن از تواضع و فروتنی عالمانه است. دست‌آخر، از انتشارات رخ‌داد نو که در شرایط کنونی حاضر به چاپ این اثر شده و در این زمینه همکاری فراوانی داشتند تشکر و قدردانی را داشته باشیم. امیدواریم که ترجمه‌ی این اثر توانسته باشد حتی‌الامکان در خصوص متن اصلی ادا نماید و در این ارتباط روشن است که هرگونه کاستی در ترجمه‌ی متن تنها متوجه مترجمین آن می‌باشد.

هومن نیری و خرم بقا

بهار ۱۳۹۳